Verdacht, verdraaid, Verdonk
Wouter Hins *

Mag een minister in de krant feiten openbaar maken uit het dossier van een individuele asielzoeker? Het parlementaire vragenuurtje van dinsdag 7 februari j.l. ging onder meer over die vraag.[1] Minister Verdonk had in de De Telegraaf forse kritiek geuit op het gedrag van een achttienjarig meisje, Taïda Pasic. Gedurende vijf jaar had Taïda in Nederland gewoond als lid van een gezin asielzoekers. Nadat de asielaanvraag definitief was afgewezen keerde het gezin begin 2005 terug naar Kosovo. Enkele maanden later dook Taïda weer op in de zesde klas van haar oude middelbare school te Winterswijk om haar gymnasiumopleiding af te maken. Op basis van een Frans toeristenvisum.
'Fraude' zo noemde minister Verdonk deze gang van zaken in De Telegraaf. Zij voegde eraan toe dat het gezin Pasic een vertrekpremie van € 7000 had ontvangen en dat Taïda heel goed wist dat zij niet in aanmerking kwam voor een verblijfsvergunning. De minister was extra getergd omdat medestanders van Taïda met succes de publieke opinie bespeelden. Wie zou er geen sympathie hebben voor een leergierig meisje, dat goed Nederlands spreekt en rechtstreeks vanuit de klas wordt overgebracht naar een detentiecentrum? Impliciet nam de minister afstand van de Amsterdamse voorzieningenrechter, die twee dagen eerder had beslist dat de uitzetting moest worden opgeschort (Vzr. Rb Amsterdam 3 februari 2006, LJN-nr. AV0977).

We zitten hier op het snijvlak van de Wet bescherming persoonsgegevens (Wbp) en de Wet openbaarheid van bestuur (Wob). De minister moest een keuze maken tussen het recht op privacy en een goede voorlichting. Over dat laatste belang zei minister Verdonk tijdens het vragenuurtje: 'In de media is constant eenzijdig gekleurde informatie aan de orde geweest. Het enige wat ik heb gedaan is de feiten op een rijtje zetten'.[2] Het probleem is niet nieuw. Op 10 maart 2005 schreef dezelfde minister al eens een brief over het openbaar maken van persoonsgegevens van individuele asielzoekers.[3]
Gaat het om algemene persoonsgegevens, dan vindt de afweging tussen Wbp en Wob op basis van gelijkwaardigheid plaats. Artikel 8 sub e van de Wbp bevat een uitzondering op het verbod om persoonsgegevens te verstrekken aan derden als deze verstrekking 'noodzakelijk is voor de goede vervulling van een publiekrechtelijke taak'. Daaronder valt de plicht tot een actieve voorlichting als bedoeld in artikel 8 van de Wob. De laatstgenoemde wet kent op zijn beurt een relatieve uitzondering ter bescherming van de privacy in artikel 10, tweede lid onder e, Wob.
Bij bijzondere persoonsgegevens – godsdienst, ras, gezondheid e.d. – krijgt de Wbp voorrang. De artikelen 16 tot en met 24 van de Wbp bevatten een strenger regiem, terwijl artikel 10, eerste lid onder d, van de Wob een absolute uitzondering kent voor bijzondere persoonsgegevens.

---

1 Handelingen II, 7 februari 2006, p. 3042-3047.
2 Handelingen II. 7 februari 2006, p. 3044.
3 Kamerstukken II, 2004-2005, 19637 en 29800 VI, nr. 905.

De moeilijkste afweging is die tussen gelijkwaardige belangen. In de brief van 10 maart 2005 werd gesproken over proportionaliteit en subsidiariteit, maar de praktische toepassing van die beginselen roept allerlei vragen op. Hoeveel gewicht komt toe aan het feit dat de vreemdeling zelf naar buiten is getreden met een eenzijdig verhaal, dat naar het oordeel van de minister aanvulling behoeft? Hoeveel gewicht komt toe aan het feit dat de vreemdeling geprocedeerd heeft bij de bestuursrechter, met een openbare zitting en een openbare uitspraak (artikel 121 Grondwet)? Geldt dan het adagium 'eens openbaar is altijd openbaar'? Een groot gewicht, zo meende minister Verdonk. Weinig gewicht, zo meende het College bescherming persoonsgegevens in een reactie op de brief van 10 maart 2005.[4]
Interessant is ook de vraag naar de rechtsbescherming. Hoe moet de beslissing tot het openbaarmaken van gegegens uit een individueel dossier worden gekwalificeerd? Als een besluit op basis van artikel 8 van de Wob?[5] Als een beslissing op basis van artikel 8 Wbp, waartegen krachtens artikel 40 Wbp verzet openstaat? Of als een feitelijke handeling?[6]

Op één onderdeel sloegen sommige Kamerleden op 7 februari j.l. de plank mis. Om het beeld van de machtige minister contra een weerloos meisje te onderstrepen, betoogde de eerste vragensteller mevrouw Vos (GroenLinks), later bijgevallen door haar fractievoorzitter, dat Taïda Pasic geen mogelijkheid zou hebben de minister voor de rechter te slepen, omdat de minister immuniteit genoot.[7] Immuniteit geldt echter alleen voor uitlatingen in de Kamer of in Kamerstukken (artikel 71 Grondwet). Dus niet voor een interview in De Telegraaf.
Belangrijker is een andere ongelijkheid. De burger heeft het grondrecht op vrijheid van meningsuiting en mag een emotioneel of eenzijdig verslag van de feiten doen. Daartoe mag de overheid zich niet verlagen. De heer Rouvoet (Christen Unie) zei op 16 maart 2005 in een debat over de brief van 10 maart 2005 het volgende. 'De overheid kan niet zeggen: wat andere mensen kunnen, kan ik ook. De overheid is aan specifieke eisen van zorgvuldigheid gebonden'.[8]
Daarop zeg ik amen.

* Wouter Hins is redacteur van dit blad en werkzaam bij de Universiteit van Amsterdam (staats- en bestuursrecht en IVIR)

---

4 Brief CBP van 15 maart 2005, kenmerk z2005-0252, geplaatst op www.cbpweb.nl.

5 Vgl. ABRvS 16 juli 2003, OPTA vs. Yarosa, Mediaforum 2003-9, nr. 43 m.nt. A.W. Hins. Ik zou de voorkeur geven aan artikel 40 Wbp, dat een uitgebreidere procedure impliceert (art. 45 t/m 47 Wbp). Het zou vreemd zijn als de uitgebreide procedure alleen zou gelden bij informatieverstrekking aan één belanghebbende en niet bij een verder strekkende openbaarmaking.

6 Vgl. Hof Amsterdam 6 oktober 2005, AFM vs. NV X, Mediaforum 2006-2, nr. 4 m.nt. H.J.M. Boukema.

7 Handelingen II, 7 februari 2006, p. 3043 en p. 3046.

8 Handelingen II, 16 maart 2005, p. 3858.